

AMERICKÁ DIVADELNÍ AVANTGARDA

Living Theatre (Malina, Beck)

Open Theatre

Performance Group

Bread and Puppets Theatre

Vývoj divadla off-off Broadway po roce 1945

historie:

- **Broadway** – 40 divadel, scény nad 500 míst, vázané produkčním systémem, Manhattan v New Yorku
 - **off-Broadway** – kapacita 100-499 míst k sezení + vymezilo se vůči oficiálním a komerčně zaměřeným divadlům na Broadwayi → příklon k evropské avantgardě, hereckému divadlu, náročné klasice i současným americkým autorům
- X
- po válce roste angažovanost, radikálnost + znovuobjevení rituálu jako společného prožitku diváka a herce → od 1958 **off-off Broadway** – nekomerční, experimentální a avantgardní pokusy
 - pojmenování: kritik Jerry Tallmer – Village Voice
-
- divadelní aktivity v kavárnách, v kostelích, na ulicích, na půdách čtvrtí Greenwich Village a East Village
 - divadla – **The Living Theatre, The Open Theatre, Performance Group**
 - hraniční skupiny mezi divadlem a výtvarným uměním – **Bread and Puppets**
 - režiséři–solitéři – **Robert Wilson, Richard Foreman**, umělci z jiných oblastí – **John Cage...**
 - zrcadlí vše, co se v americké společnosti po r. 1945 děje → mladá poválečná generace pol. 60. let
 - společenské vlivy: válka ve Vietnamu, materialismus společnosti → boj o občanské svobody, proti segregaci

Living Theatre

jeden z největších fenoménů avantgardní kultury 2. pol. 20. století

- novátoři divadelní tvorby + radikální politické názory → revoluce na divadelních prknech
- proti neživé oficiální Broadwayi (snobské sály) → živé pojetí divadla („**living**“)
- navrátit umění původní poslání → zavést mezi lidi
- hráli na ulici, na barikádách, ve věznicích, mezi stávkujícími dělníky
- emancipace skrze divadlo → vytržení z politické a sociální letargie

vznik: **1947** – New York

- zakladatelé: **Judith Malina** (1926-2015) a **Julian Beck** (1925-1985)
- od 1943 → herecká a divadelní škola v New Yorku (Erwin Piscator)
- posedlí uměním + láska k divadlu:
 - Julian – abstraktní expresionistický malíř, po odchodu z Yale – reklamní návrhář
 - Judith – servírka a televizní herečka

1947: zakládají divadelní soubor Living Theatre (byť na Upper West Side) → symbol kulturní a politické revolty

!!! vedle umění oba přitahovali i radikální politické směry a sociologie

LIVING THEATRE - Judith Malina a Julian Beck

I. období – 1947-1959: formování souboru

- hledají vhodný divadelní prostor
- 1951: veřejné vystupování – *Divadlo Cherry Lane* (Greenwich Village)

snahy najít formu a vlastní pojetí divadelní tvorby

- **Bertold Brecht** – 1951: *Ten, jenž říká ano, ten, jenž říká ne*
- **Paul Goodman** – 1951: *Dětské žerty*, 1952: *Faustina*
- **Gertruda Steinová** – 1951: *Dámské hlasy*, 1952: *Doktor Faustus rozsvěcuje světla*
- **Jean Cocteau, F. G. Lorca, T. S. Eliot, Alfred Jarry**
- hledají, jak přiblížit divadlo zpět k lidem
- Malina – režie, Beck – výprava + oba hrají
- pol. 50. let: experimentují s *happeninem*
- stále více sílí myšlenky anarchismu, pacifismu, odpor proti establishmentu

nepřízeň ze strany úřadů → snahy znepříjemnit jim život + pronásledování policií

- **1952** → *Cherry Lane* z technických důvodů uzavíráno
- **1959** → čtyřpatrový dům na rohu 14. a 6. avenue – budují divadlo pro 162 diváků
- pod různými záminkami vyklizeny budovy, kde se pokoušeli vybudovat domovskou scénu
- do roku 1964 → postupně vystěhování

soustavná politická činnost

- aktivní účast na protestech a demonstracích → do roku 1963 15x zatčení (často zranění)

II. období – 1959-1964: divadlo politické akce

1959: *Spojka* (The Connection, Jack Gelber) → předznamenalo směřování

- čekání hudebníků-narkomanů na spojku, která má přinést další dávku drogy
- interakce s diváky → zaujmout k dění i tématu postoj

1963: *Lapák* (The Brig) → přelomová inscenace, první titul s výrazně politickým poselstvím a nábojem

- obyčejný dne příslušníka námořní pěchoty v posádkovém vězení → detailní dokumentace vězeňského řádu
- scénické řešení: jeviště odděleno od publika pletivem a ostnatým drátem
- supernaturalistické podání, expresivita hereckých výkonů – působí na diváka velmi intenzivně
- vlna protestů proti poměrům v amerických věznicích = divadlo svým vlivem dosáhlo změnu politické situace

X

- i represe ze strany establishmentu
- 1963: daňoví agenti divadlo uzavřeli → pro neplacení daní

tvorba:

- **změna divadelní formy** → svébytný divadelní jazyk, experiment s textem, prostorem, hlasem, tělem i divákem
- umělecký program = **politické divadlo** → vliv Erwina Piscatora a Bertolta Brechta
- metoda **divadla krutosti** (vliv Antonina Artauda) a **happeningu**
- divadelní i nedivadelní **prostory** → ulice, tovární haly, školy, univerzity, vězení, psychiatrické léčebny
- **repertoár** → tvoří původní dramata i vlastní autorské texty

1959: **Spojka** (The Connection)

1963: *Lapák* (The Brig)

1963: Lapák (The Brig)

1963: Lapák (The Brig)

1964: filmař **Jonas Mekas** → film na základě inscenace

<https://www.youtube.com/watch?v=8blfBWha5oQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=qYVvf50CUig>

III. období – 1965-1970: přesun do Evropy

1965: triumfální tažení Evropou – Paříž, Brusel, Berlín → *kočovní divadlo* (divadelníci, děti + i skupina příznivců)

1965: *Mystéria a menší kusy* (Mysteries and Smaller Pieces) → Paříž, novinka

- kompilát hereckých cvičení, improvizací, ukázka metod a forem divadla (neplánované)
- pracovní oblečení, nenalíčení, čtyři bedny na scéně, vyjadřují se pohybem
- *přínos* → snaha zapojit výrazně diváky (opakovali texty, přidávali se i pohybem) → ne vždy se vydařilo (rvačka)
- protiválečné a protiamerické motivy, výzvy ke vzpouře = skandály a zákazy

1965: *Frankenstein* → román *Mary Shelleyové* o stvoření umělého člověka

- scénář na základě společných improvizací → jen obecný rámec
- analýza společnosti s nekonečnou touhou člověka uniknout z pout nesnesitelného bytí uvnitř umělého monstra
- základní prostředek pohyb X mluvené slovo – jen čtení tisku, politických proklamací a úryvků z románu
- funkční scéna – třípatrová trubková konstrukce propojená žebříky a průchody (*současně netvorem sama o sobě*)

1967: *Antigona* → Brechtova adaptace Sofoklovy Antigony

- *vzpouřa proti tyránii* → poukázat na nesmyslnost zákonů a despotické vlády
- výrazové prostředky → bez kulis + herci v civilu + děj, pocity a myšlenky → vyjádřeny hrou těla a pohybem
- text – jen epický dělicí prvek a pro navození atmosféry mezi jednotlivými scénami
- *snaha o vtažení diváků* → snaha herců vyprovokovat obecenstvo k akci (herci na jevišti bez hnutí a slova stojí čelem k divákům, v tvářích jen nenávist a strach → obecenstvo = Argejští, proti kterým Théby vedly válku → diváci naprosto vyvedeni z míry)

III. období – 1965-1970: přesun do Evropy

jaro 1968 – studentské nepokoje ve Francii → zapojuje se i Living Theatre

- hrají pro stávkující, aktivně se podílejí i na organizaci odporu
- Beck údajně nápad *obsadit Francouzské národní divadlo* (rozvášněný dav obsadil Odéon a zničil, nač přišel)
- po 30 dnech naděje povstání potlačeno

červen 1968: festival v **Avignonu**

- spor s vedením festivalu i s radnicí → záměr odehrát několik představení zdarma + po generálce *Paradise Now* nepokoje → rozhodnutí opustit festival → výsledkem revolučních nálad je inscenace:

1968: *Paradise Now (Ráj teď)* – nejznámější inscenace, završuje tvorbu 60. let

- divadelní happening → zdokonalili koncept vtažení diváků do děje
- bez dekorací, nenalíčení herci, nazí jako v ráji – zdůrazněná rovnost mezi lidmi + sexuální osvobození
- touha vytvořit ráj na zemi → cesta nenásilné revoluce, stvořit ‚Ráj teď‘, ne po smrti
- leták před představením: *Zápletkou je revoluce. Revoluce, o níž tato hra hovoří, je Krásná Nenásilná Anarchistická.*
- závěr inscenace → měl přerůst v kolektivní akci → revoluční nadšení přeneseno do ulic

1968: Paradise Now (Ráj ted')

1968: Paradise Now (Ráj ted')

1968: Paradise Now (Ráj teď)

IV. období – po 1970: skupina kolem Beckových

leden 1970 – změna struktury: soubor rozdělen na čtyři skupiny

- rozdělení → rozdílné názory na směřování divadla + celková únava z fungování souboru
- prohlášení: *Living Theatre se v zájmu mobility rozděluje do čtyř skupin. Jedna buňka se nachází v Paříži a těžiště její orientace je především politické. Další má sídlo v Berlíně a její orientace je kulturní. Čtvrtá je na cestě do Indie a její orientace je duchovní. Struktura, která se má proměnit, musí být napadána z mnoha stran. Právě to je cílem našeho snažení... Living Theatre už nechce hrát pro privilegovanou elitu, neboť všechna privilegia jsou násilím na neprivilegovaných... Living Theatre už nechce být institucí. Struktura Living Theatre se za dvacet let zinstytucinalizovala. Všechny instituce se rozpadají. Living Theatre se muselo rozpadnout nebo změnit svoji podobu.*
- diskuse o směřování a metodách tvůrčí i politické práce
 - zcela opustit budovy divadel + přesunout hraní mezi lidi, oslovit je
 - cyklus *Kainův odkaz* (Legacy of Kain) – 150 her se sociálně-politickým poselstvím → nejznámější části:
 - *Šest veřejných činů* (Six Public Acts)
 - *Sedm meditací o politickém sadomasochismu* (Seven Meditations on Political Sado-masochism)
 - *Věž peněz* (The Money Tower)
 - *Obracení Země* (Turning The Earth)
 - *Oratorium stávků* (Strike Support Oratorium)
 - téma: boj proti jakékoliv formě útlaku, autoritě a kapitalismu → chtějí nenásilnou revoluci
 - s programem cestují po Evropě, USA + země třetího světa (1970-71: Brazílie – chudinské čtvrtě, uvěznění)

V. období – 80. léta až současnost

další metoda práce: přizvání diváků na zkoušky, osvojí si rámec hry a poté vystupují jako regulérní herci

- *Prométeus v Zimním paláci* (Prometheus at the Winter Palace)
- *Žlutý Methuzalém* (The Yellow Methuselah)
- *Archeologie spánku* (The Archeology of Sleep)

1985: Julian Beck → umírá na rakovinu + režíruje Judith Malina + veterán souboru Hanon Reznikov

- otevírají **The Living Theatre** na Manhattanu
- *Tablety* (The Tablets), *Já a Já* (I and I), *Boží tělo* (The Body of God), *Nulová metoda* (The Zero Method), *Anarchie a utopie* (Anarchia and Utopia)
- divadlo opět trnem v oku úřadům, 1992 → uzavřeno Správou budov

1992: přesun do Evropy → Rocchetta Ligure → 1999: **Centro Living Europa**

- účast na protestech proti zasedání G8 v Janově
 - workshopy: mají za cíl seznámit zájemce s prací, metodami a politickými postoji souboru
- repertoár:

- *Resistencia* – odboj obyvatel Rocchetta Ligure proti německým okupantům v roce 1943
- *Ne mým jménem* (Not in my Name) – pouliční představení zaměřené proti trestu smrti

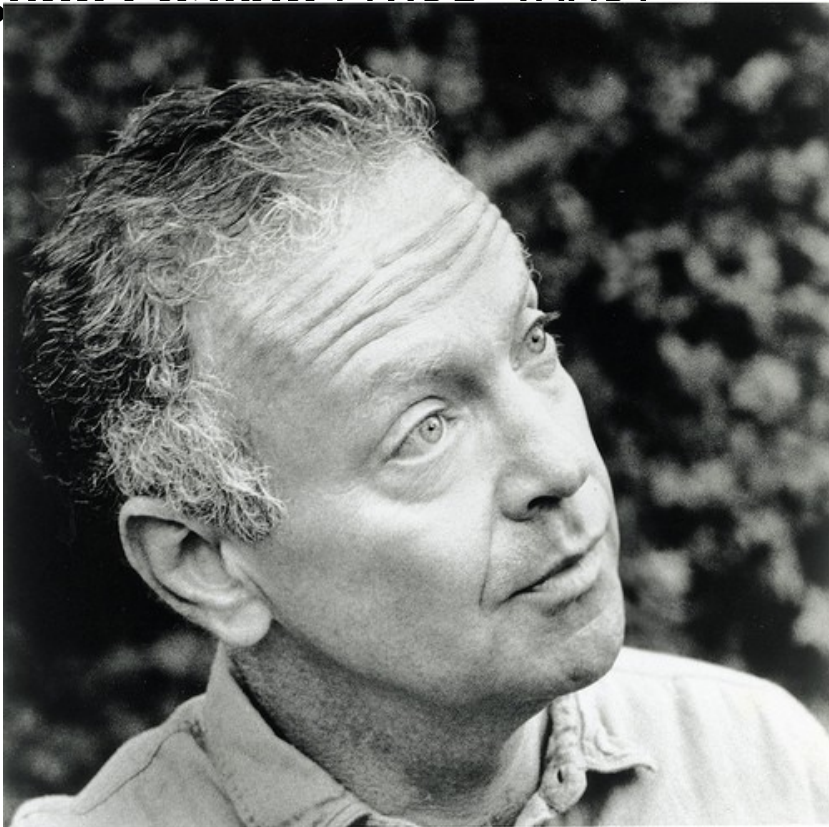
2015 – Judith Malinová umírá

1985: umírající Julian Beck

1963-1973: OPEN THEATRE

Joseph Chaikin (1925-2002)

1968: *Had* (The Serpent)

1967-1980: **PERFORMANCE GROUP**

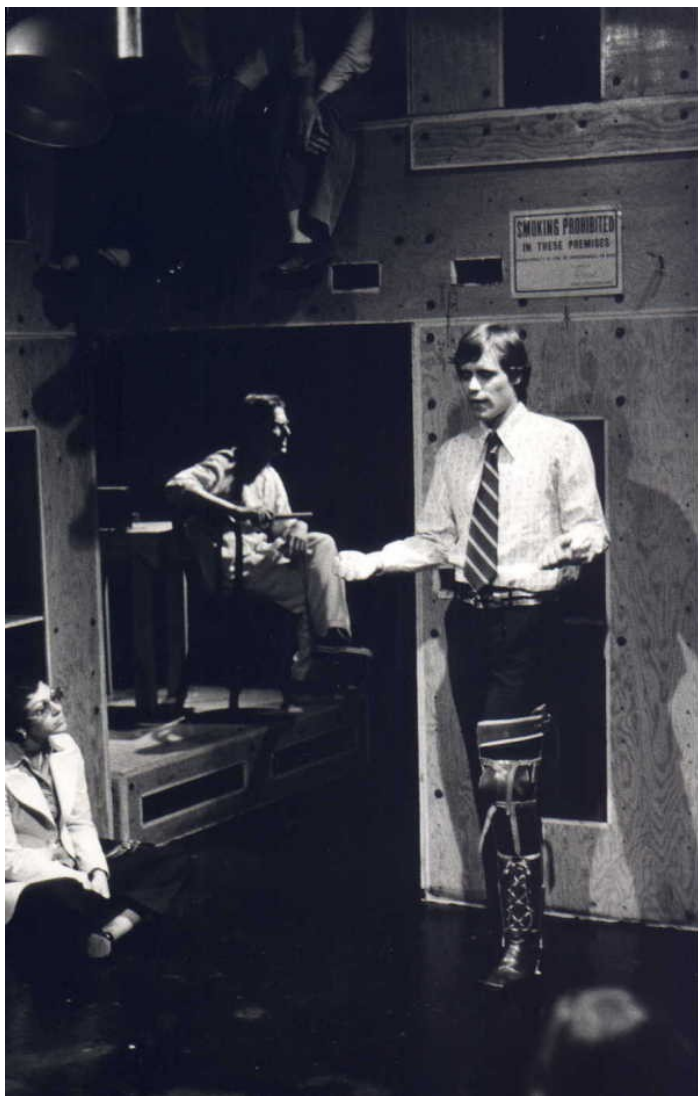
Richard Schechner (1932)

1968: Dionýsos pro rok 69
(Dionysos in 69)

1972: Zub zločinu (Tooth of Crime)

1974: Matka Kuráž a její děti (Mother Courage and her Childer)

